

6. Kamu Maliyesi

Bütçe performansının 2013 yılının ilk üç çeyreği itibarıyla geçen yılın aynı dönemine göre olumlu bir seyir izlediği gözlenmektedir. Faiz dışı harcamalarda yaşanan artış eğilimine karşın bütçe gelirlerinin harcamalara kıyasla daha hızlı yükselmesi bu dönemde bütçe performansında ortaya çıkan iyileşmede belirleyici olmuştur. Faiz dışı harcamalar içinde özellikle kamu yatırım harcamalarındaki artış dikkat çekerken, gelir tarafında hem vergi gelirlerinin hem de özelleştirme gibi vergi dışı gelir unsurlarının artış eğiliminde olduğu gözlenmektedir. 2012 yılının Eylül ayında ve 2013 yılının başında gerçekleştirilen vergi düzenlemeleri çerçevesinde bazı vergi oranlarının artırılması, TEDAŞ ve BOTAŞ'tan geçmiş yıllar vergi borçlarına mahsuben bazı tahsilatların yapılmış olması ve iç talepteki canlanmayla birlikte tüketime dayalı vergilerin hızlı bir şekilde yükselmesi, vergi gelirlerindeki artışa önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.

2014-2016 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program (OVP) kamuoyuna açıklanmıştır. OVP'nin temel öncelikleri önümüzdeki dönemde cari işlemler açığının azaltılması, yurt içi tasarrufların ve büyüme potansiyelinin artırılması, enflasyon oranının düşürülmesi olarak belirlenmiştir. Maliye politikasının da bu amaçların sağlanmasına yardımcı olacak şekilde uygulanacağı ifade edilmiştir. Bu çerçevede, OVP dönemi boyunca sıkı maliye politikası uygulamaları neticesinde mali disiplinin devam ettirileceği ve borç stokunun GSYH'ye oranının da kademeli olarak düşmeye devam edeceği görülmektedir (Tablo 6.1). Öngörülen mali uyumun özellikle faiz dışı harcamaları kontrol altında tutmak suretiyle sağlanacağı ve bu gelişmeye paralel olarak da zaman içinde bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranının da azalma eğilimi içinde olacağı gözlenmektedir. Bir başka ifadeyle OVP, hem faiz dışı harcamaları kontrol altına alan hem de vergi yükünü azaltan bir perspektifle orta vadede mali disiplinin sürdürülmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

2013 yılında merkezi yönetim bütçe dengesinin GSYH'ye oran olarak bir önceki OVP'ye göre 1 puanlık iyileşme göstererek yüzde 1,2 oranında açık vereceği tahmin edilmektedir (Tablo 6.1). 2013 yılında bütçede beklenen iyileşmede süreklilik arz etmeyen bir defalık gelirlerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu nedenle, OVP döneminin başlangıç yılı olan 2014 yılında hem merkezi yönetim bütçe dengesinin hem de faiz dışı bütçe dengesinin 2013 yılına göre bir miktar bozulacağı öngörülmekle birlikte, OVP dönemi boyunca

uygulanacak temkinli maliye politikaları sayesinde bütçe dengelerinin kademeli olarak iyileştirilmesi hedeflenmektedir.

Tablo 6.1.
Merkezi Yönetim ve Genel Devlet Bütçe Dengesi
(GSYİH'nin Yüzdesi Olarak)

	2012	2013*	2014**	2015**	2016**
Harcamalar	25,6	26,1	25,4	24,6	23,7
Faiz Dışı Harcamalar	22,1	22,8	22,4	21,8	21,3
Faiz Giderleri	3,4	3,2	3,0	2,8	2,4
Gelirler	23,5	24,8	23,5	23,0	22,6
Vergi Gelirleri	19,7	20,9	20,3	20,0	19,7
Diğer Gelirler	3,8	4,0	3,2	3,0	2,9
Bütçe Dengesi	-2,1	-1,2	-1,9	-1,6	-1,1
Faiz Dışı Denge	1,3	2,0	1,1	1,2	1,3
Genel Devlet Dengesi	-1,0	-1,0	-1,1	-0,8	-0,5
Genel Devlet Faiz Dışı Dengesi	2,5	2,3	2,0	2,1	2,0
AB Tanımlı Nominal Borç Stoku	36,2	35,0	33,0	31,0	30,0

* Tahmin.

** Hedef.

Kaynak: Orta Vadeli Program (2014-2016).

6.1. Bütçe Gelişmeleri

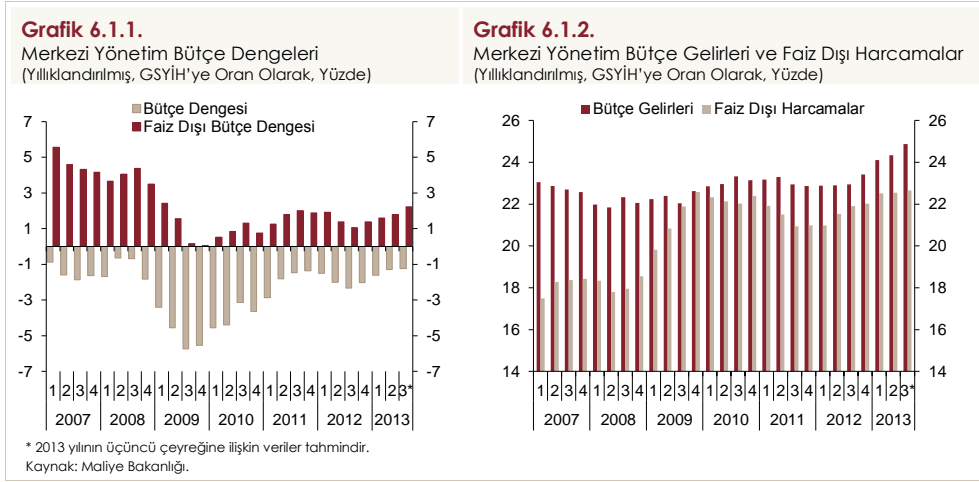
Merkezi yönetim bütçesi 2013 yılının ilk üç çeyreğinde 4,5 milyar TL açık vermiş, faiz dışı bütçe fazlası ise 39,3 milyar TL olarak gerçekleşmiştir (Tablo 6.1.1). 2012 yılının aynı dönemi ile karşılaştırıldığında bütçe dengesinin önemli büyüklükte iyileştiği görülmektedir. Faiz dışı giderlerde yılsonu hedefinin bir miktar üzerinde bir artış eğilimi görülmesine karşın, tüketime dayalı vergi gelirlerindeki yüksek tahsilat performansı ve faiz giderlerinin görece olarak düşük oranda artması bütçede gözlenen iyileşmede belirleyici olmuştur.

Tablo 6.1.1.
Merkezi Yönetim Bütçe Büyüklükleri
(Milyar TL)

	Ocak-Eylül 2012	Ocak-Eylül 2013	Artış Oranı (Yüzde)	Gerçekleşme / Bütçe Hedefi (Yüzde)
Merkezi Yönetim Bütçe Giderleri	258,0	294,5	14,1	72,9
Faiz Giderleri	39,5	43,8	10,9	82,7
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	218,5	250,7	14,7	71,4
Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri	243,7	290,0	19,0	78,4
I. Vergi Gelirleri	201,9	240,3	19,0	75,6
II. Vergi Dışı Gelirler	33,2	40,4	21,8	93,6
Bütçe Dengesi	-14,4	-4,5	-	13,2
Faiz Dışı Denge	25,2	39,3	56,2	206,5

Kaynak: Maliye Bakanlığı.

2012 yılında vergi gelirlerindeki yavaşlama ve faiz dışı harcamalardaki hızlanma eğilimi neticesinde yükselen merkezi yönetim bütçe açığının GSYİH'ye oranının, 2013 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla yüzde 1,2'ye düşeceği tahmin edilmektedir (Grafik 6.1.1). Faiz dışı bütçe fazlasının GSYİH'ye oranı ise, 2012 yılının üçüncü çeyreğinde gördüğü yüzde 1,1 oranındaki düşük seviyeden sonra artmaya başlamıştır. Söz konusu oranın 2013 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla yüzde 2,2 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

2009 yılında küresel ekonomik krizin Türkiye ekonomisine olumsuz yansımalarını sınırlamak amacıyla hayata geçirilen mali önlemlerin etkisiyle belirgin olarak artan merkezi yönetim faiz dışı harcamalarının GSYİH'ye oranı izleyen yıllarda azalma eğilimine girmiş ve 2011 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 20,9 oranında gerçekleşmiştir. 2011 yılının son çeyreğinden itibaren belirgin bir artış eğilimine giren merkezi yönetim faiz dışı harcamalarının GSYİH'ye oranının, 2013 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 22,6'ya yükseldiği tahmin edilmektedir (Grafik 6.1.2). Diğer yandan, merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYİH'ye oranının, 2012 yılı Eylül ayında ve 2013 yılı Ocak ayında gerçekleştirilen vergi düzenlemelerinin ve iktisadi faaliyetteki görece hızlanmanın etkisiyle, 2013 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla yüzde 24,9 oranına çıkacağı beklenmektedir.

Tablo 6.1.2.

Merkezi Yönetim Faiz Dışı Harcamaları (Milyar TL)

	Ocak-Eylül 2012	Ocak-Eylül 2013	Artış Oranı (Yüzde)	Gerçekleşme/ Bütçe Hedefi (Yüzde)
Faiz Hariç Bütçe Giderleri	218,5	250,7	14,7	71,4
1. Personel Giderleri	65,9	73,3	11,3	75,4
2. SGK Devlet Primi Giderleri	10,9	12,0	10,4	71,7
3. Mal ve Hizmet Alım Giderleri	20,4	21,6	6,3	64,7
4. Cari Transferler	97,2	110,9	14,1	73,3
a) Görev Zararları	2,1	2,9	36,3	64,0
b) Sağlık, Emeklilik ve Sosyal Y.G.	50,2	54,9	9,4	75,3
c) Tanımsal Destekleme Ödemeleri	6,8	7,4	8,6	82,7
d) Gelirden Ayrılan Paylar	25,1	29,3	16,7	72,0
5. Sermaye Giderleri	15,6	22,3	42,7	66,6
6. Sermaye Transferleri	2,6	3,8	46,6	74,2
7. Borç Verme	6,0	6,7	12,3	60,2

Kaynak: Maliye Bakanlığı.

Merkezi yönetim faiz dışı bütçe giderlerinde 2012 yılının ikinci yarısından itibaren kaydedilen yüksek artış eğiliminin bir miktar hız kaybetse de 2013 yılının ilk üç çeyreği itibarıyla da sürdüğü görülmektedir. Bu çerçevede, merkezi yönetim faiz dışı bütçe giderleri 2013 yılının ilk dokuz ayında önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 14,7 oranında artmıştır (Tablo 6.1.2).

2013 yılının ilk dokuz ayında faiz dışı harcamalar içindeki ana kalemlerden cari transferler, personel giderleri ve mal ve hizmet alım giderleri sırasıyla yüzde 14,1, yüzde 11,3 ve yüzde 6,3 oranında artmıştır. Cari transferler içinde sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderlerinin artış oranı görece olarak yavaş kalmış, gelirden ayrılan paylardaki artış ise cari transferlerdeki genel artış oranını yukarı taşımıştır. Diğer harcama kalemleri incelendiğinde, 2013 yılının ilk dokuz ayı itibarıyla sermaye giderlerindeki ve sermaye transferlerindeki yüksek oranlı artışlar göze çarpmaktadır. Sermaye giderlerindeki yüzde 42,7 oranındaki artışta yol yapım giderlerindeki yükseliş etkili olmuştur.

2013 yılının ilk dokuz ayında merkezi yönetim genel bütçe gelirleri önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 19,4 oranında yükselmiştir (Tablo 6.1.3). Söz konusu dönemde vergi gelirleri yüzde 19 oranında, vergi dışı gelirler ise yüzde 21,8 oranında artış göstermiştir.

Tablo 6.1.3.Merkezi Yönetim Genel Bütçe Gelirleri
(Milyar TL)

	Ocak-Eylül 2012	Ocak-Eylül 2013	Artış Oranı (Yüzde)	Gerçekleşme/ Bütçe Hedefi (Yüzde)
Genel Bütçe Gelirleri	235,1	280,7	19,4	77,7
I-Vergi Gelirleri	201,9	240,3	19,0	75,6
Gelir Vergisi	41,0	45,7	11,4	73,0
Kurumlar Vergisi	21,0	21,1	0,7	72,1
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	24,0	29,0	20,5	79,6
Özel Tüketim Vergisi	50,3	62,6	24,5	75,3
İthalde Alınan Katma Değer Vergisi	35,1	45,7	30,1	74,6
II-Vergi Dışı Gelirler	33,2	40,4	21,8	93,6
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	12,4	11,4	-8,3	124,4
Faizler, Paylar ve Cezalar	16,2	18,2	12,0	81,0
Sermaye Gelirleri	1,9	9,4	391,0	101,3

Kaynak: Maliye Bakanlığı.

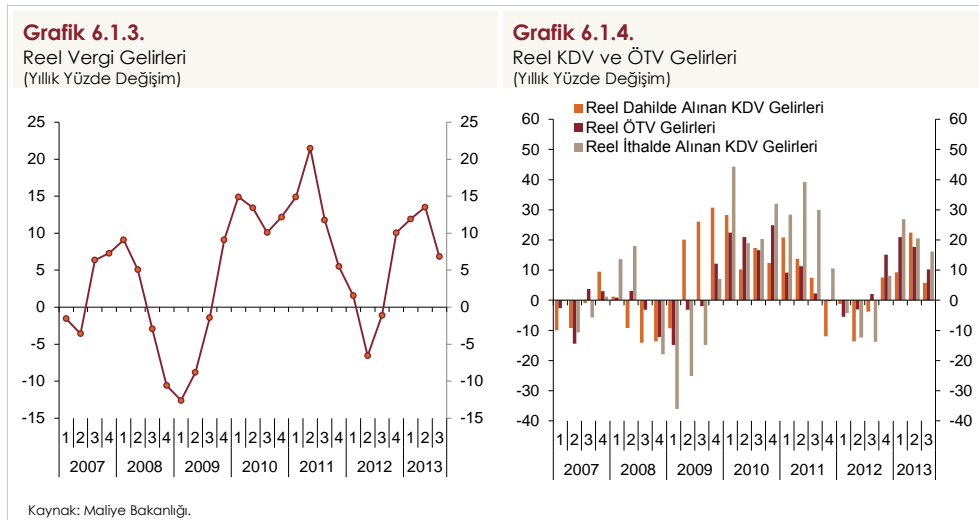
Vergi gelirleri, iç talepte gözlenen canlanma, 2012 yılının Eylül ve 2013 yılının Ocak ayında alınan gelir artırıcı tedbirler ve BOTAŞ'ın geciken ödemelerini düzenli olarak yerine getirmeye başlamasıyla birlikte olumlu bir performans göstermiştir. Bu çerçevede, 2013 yılının ilk dokuz ayında tüketime dayalı dolaylı vergilerdeki yüksek oranlı artışlar dikkati çekmektedir. Bu dönemde ÖTV tahsilatında kaydedilen yüzde 24,5 oranındaki artışta petrol ve doğalgaz ürünlerinden ve motorlu taşıtlardan elde edilen ÖTV tahsilatlarındaki yükselişler etkili olmuştur. Dahilde alınan KDV yüzde 20,5 oranında artarken, ithalde alınan KDV'nin 2012 yılındaki duraklama döneminden sonra 2013 yılının ilk dokuz ayında BOTAŞ ödemelerinin de katkısıyla yüzde 30,1 oranında arttığı görülmektedir.

2013 yılının ilk dokuz ayında vergi dışı gelirleri oluşturan ana kalemlerden sermaye gelirleri yüksek oranda artmış, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ise bir

miktar düşmüştür. Sermaye gelirlerinde gözlenen hızlı yükseliş esas olarak özelleştirme gelirlerindeki artıştan kaynaklanmıştır. Teşebbüs ve mülkiyet gelirlerindeki düşüşte ise Merkez Bankası karından bütçeye aktarılan tutarın azalması belirleyici olmuştur.

2011 yılının üçüncü çeyreğinden itibaren yavaşlamaya başlayan reel vergi gelirlerindeki yıllık artış oranı, 2012 yılında iç ve dış talep arasında yaşanan dengelenme ve baz etkisiyle birlikte 2012 yılının ikinci ve üçüncü çeyreğinde negatif değerler almıştır. 2012 yılının Eylül ayında bazı vergi oranlarında gerçekleştirilen artışlar ve baz etkisiyle birlikte yeniden pozitif değerler almaya başlayan reel vergi gelirlerindeki yıllık artış oranı 2013 yılının üçüncü çeyreğinde yüzde 6,8 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 6.1.3).

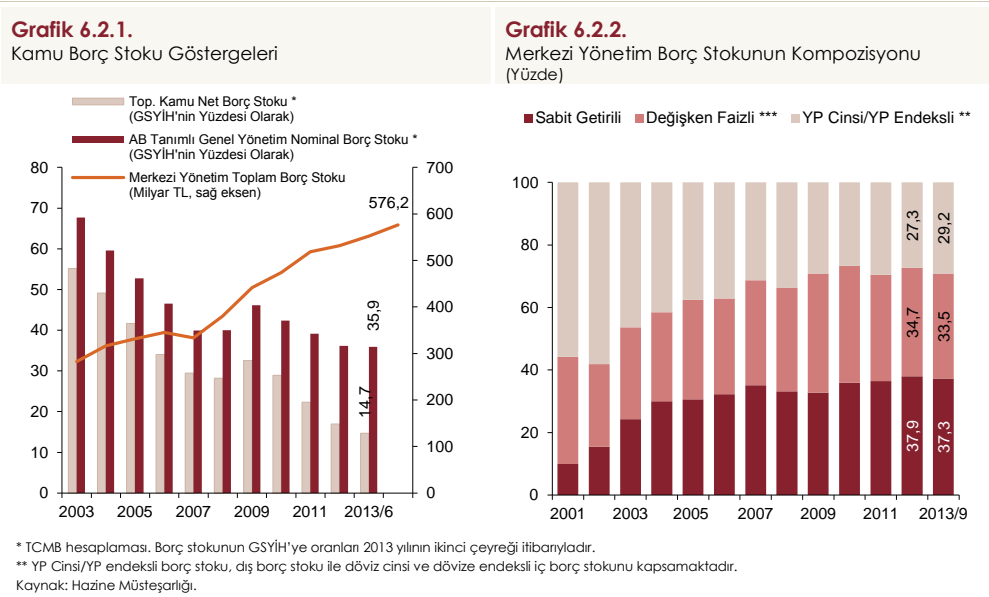
2012 yılındaki iç ve dış talep arasındaki dengelenmeden olumsuz yönde etkilenen vergi kalemlerinin başında tüketime dayalı vergiler gelmektedir. Söz konusu vergiler 2012 yılının ilk üç çeyreğinde son derece olumsuz bir performans sergilerken son çeyrekte lehte işleyen baz etkisi ve vergi tedbirlerinin etkisiyle önemli oranda artışlar gerçekleştirmiştir. 2013 yılının ilk üç çeyreğinde ise Ocak ayında hayata geçirilen vergi düzenlemeleri, iktisadi faaliyetteki görece canlanma ve BOTAŞ ödemelerinin de katkısıyla tüketime dayalı vergilerdeki hızlanma eğiliminin güçlendiği görülmektedir. Bu çerçevede, 2013 yılının üçüncü çeyreğinde önceki yılın aynı dönemine göre ithalde alınan KDV'nin reel olarak yüzde 16,2, ÖTV'nin yüzde 10,2, dahililde alınan KDV'nin ise yüzde 5,8 oranında arttığı görülmektedir (Grafik 6.1.4).

6.2. Kamu Borç Stokundaki Gelişmeler

Kamu borç stoku göstergelerindeki iyileşme eğilimi, 2013 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla devam etmektedir. Toplam kamu net borç stoku ve AB tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun GSYİH'ye oranları azalmaya devam etmiş, borçlanmanın reel maliyeti düşük seviyelerde gerçekleşmiş ve borç stokunun ortalama vadesi uzamıştır.

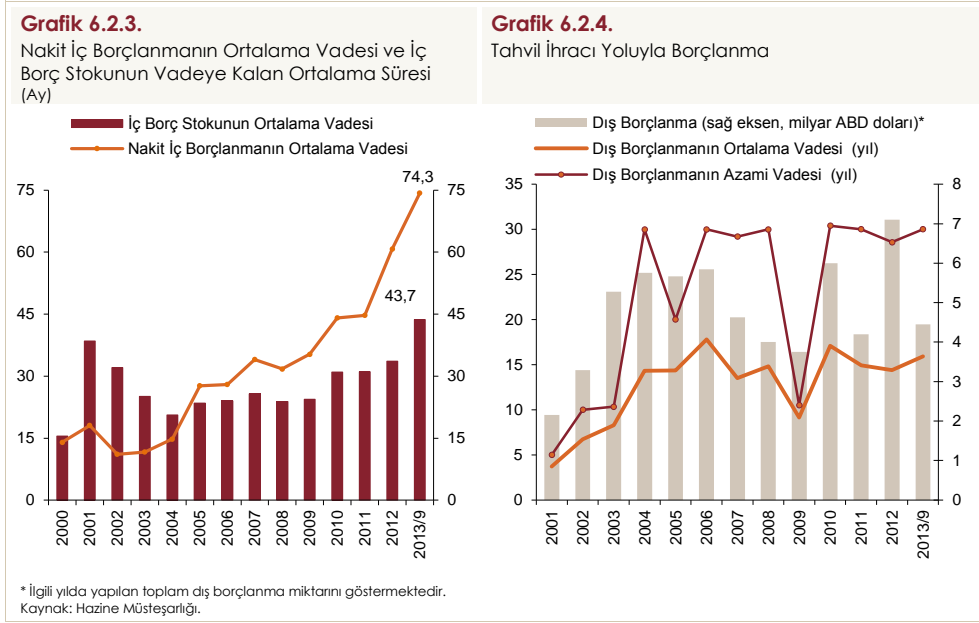
Merkezi yönetim borç stoku 2013 yılının Eylül ayı itibarıyla, 2012 yılına göre bir miktar artarak 576,2 milyar Türk lirası düzeyine yükselmiştir (Grafik 6.2.1). Toplam kamu net borç stoku ve AB tanımlı genel yönetim nominal borç stokunun GSYİH'ye oranları ise 2013 yılının ikinci çeyreği itibarıyla, bir önceki yıl sonuna göre 2,3 ve 0,3 puan azalarak, sırasıyla yüzde 14,7 ve 35,9 olarak gerçekleşmiştir¹ (Grafik 6.2.1).

Hazine'nin, borç stokunun likidite, faiz oranı ve döviz kuruna olan hassasiyetini azaltma yönündeki borçlanma stratejisi, 2013 yılının üçüncü çeyreği itibarıyla devam etmektedir. Bu bağlamda, sabit getirili borç senetlerinin toplam borç stoku içindeki payı 2012 yılı ile yaklaşık olarak aynı seviyededir (Grafik 6.2.2). İç borçlanmanın döviz ve faiz yapısını incelediğimizde, 2013 yılının ilk sekiz aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre sabit faizli borçlanma payının bir

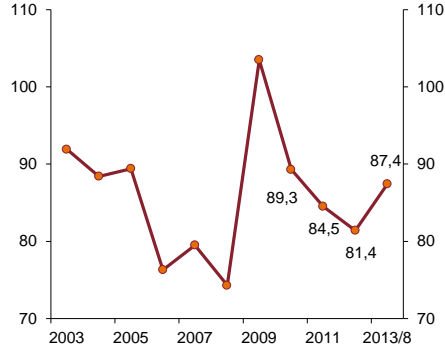
¹ TCMB hesaplaması.

miktar azaldığı, değişken faizli borçlanmanın payının ise arttığı görülmektedir. Kamu mevduatının aylık ortalama borç servisini karşılama oranı ise yüzde 259 düzeyindedir. Nakit iç borçlanmanın ortalama vadesinin 2012 yılı ortalamasına göre belirgin olarak artmasıyla birlikte, iç borç stokunun vadeye kalan ortalama süresi 43,7 aya çıkmıştır (Grafik 6.2.3). Tahvil ihracı yoluyla gerçekleştirilen dış borçlanmanın tutarı ise yılın ilk on ayı itibarıyla 4,5 milyar ABD doları olup, söz konusu borçlanmanın ortalama vadesi 15,9 yıldır (Grafik 6.2.4).

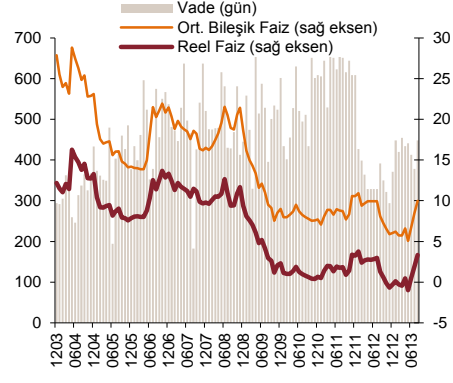

İç borç çevirme oranı, 2013 yılının Ağustos ayı sonunda yüzde 87,4 düzeyindedir (Grafik 6.2.5). 2009 yılının başından 2011 yılının başına kadar hızlı bir düşüş eğilimi gösteren iskontolu hazine bonusu ihalelerinde gerçekleşen ortalama reel faiz oranı² ise, 2012 yılı sonları ve 2013 yılı başlarında gördüğü sifıra yakın düşük seviyelerden son dönemdeki küresel finansal dalgalanmalar ve temkinli para politikası duruşu sonucu yükselmiştir (Grafik 6.2.6).

² Reel faizler, nominal faiz oranlarının (Hazine'nin yaptığı TL cinsi kuponsuz senet ihalesinde kabul edilen ortalama yıllık bileşik faiz oranı) gelecek oniki aylık TÜFE beklentisinden (TCMB Beklenti Anketi) arındırılması suretiyle hesaplanmıştır.

Grafik 6.2.5.Toplam İç Borç Çevirme Oranı
(Yüzde)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı, TCMB.

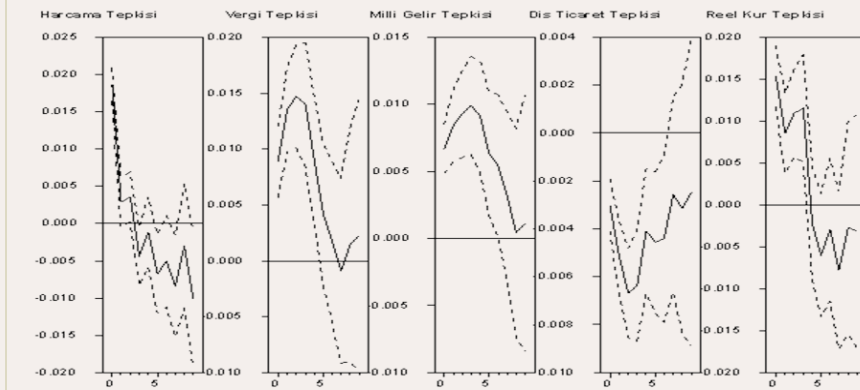
Grafik 6.2.6.İskontolu İhalelerde Gerçekleşen Ortalama
Borçlanma Vadesi ve Faiz Oranı

Kutu 6.1 Türkiye'de Kamu Harcama Şoklarının Reel Kur ve Dış Ticaret Dengesi Üzerindeki Etkileri

Bu kutuda, Türkiye'de kamu harcamalarına gelen şokların reel döviz kuru ve dış ticaret dengesi üzerindeki etkilerinin 2002.I-2012.IV dönemi itibarıyla çeyreklik verilerle yapısal VAR yöntemi kullanılarak türetilen etki-tepki fonksiyonları çerçevesinde incelenmesiyle elde edilen bulgular özetlenmektedir.³ Çalışmadaki temel model, faiz dışı kamu harcamaları, vergi geliri, milli gelir, reel döviz kuru ve dış ticaret dengesi değişkenlerini içermektedir. Temel modelde faiz dışı kamu harcamalarının makroekonomik değişkenler üzerindeki etkileri incelenmekle birlikte, aynı analiz kamu harcamalarının alt kalemleri olan kamu tüketim harcamaları (ücret ve ücret-dışı) ve kamu yatırım harcamaları için de tekrarlanmıştır.

Faiz dışı kamu harcamalarına gelen şokların ilgili makroekonomik değişkenler üzerindeki etkileri (temel model) Grafik 1'de sunulmaktadır. Faiz dışı harcamalarındaki artış, beklendiği gibi, milli gelirin anlık olarak ve sonraki çeyreklerde yükselmesine yol açmakta, en yüksek etki de şoktan sonraki üçüncü çeyrekte ortaya çıkmaktadır. Milli gelirin faiz dışı harcama şokuna verdiği pozitif tepkinin kalıcı ve ilk altı çeyreklik dönemde istatistiki olarak anlamlı olduğu gözlenmektedir.

Grafik 1. Faiz Dışı Harcama Şoklarına Tepkiler

³ Kutuya ilişkin kapsamlı bilgi ve teknik detaylar Çebi ve Çulha (2013) çalışmasında bulunabilir.

Faiz dışı harcama şoklarının vergi gelirlerinde artışa neden olduğu bulunmaktadır (Grafik 1). Bu bulguyu iki şekilde açıklamak mümkün görünmektedir: Birincisi, kamu harcamalarındaki artışla birlikte yükselen milli gelir, vergi gelirlerinde de artışa yol açmaktadır. Grafik 1'den de izlendiği gibi, vergi gelirlerinin kamu harcama şoklarına verdiği tepki, milli gelirinkine oldukça benzerlik göstermektedir. İkincisi, kamu harcamalarındaki artışlar bütçe açığının yükselmesine neden olmakta, bu da borç sürdürülebilirliği ile ilgili kaygıları artırmaktadır. Bu durumda hükümet, mali disiplini yeniden sağlamaya ve borç sürdürülebilirliği ile ilgili kaygıları gidermeye yönelik olarak vergi artışlarına başvurmuştur. Nitekim, Türkiye'de 2001 yılındaki ekonomik krizin ardından mali disiplini temin etmek amacıyla vergi mevzuatındaki düzenlemelerle vergi tabanı genişletilmiş ve vergi gelirlerinde artış sağlanabilmiştir. Böylelikle ekonomik krizi izleyen yıllarda faiz dışı bütçe fazlası hedeflerine büyük ölçüde ulaşmak mümkün olmuştur. Kamu harcamalarındaki artışların neden olduğu mali genişlemeyi vergi artışlarının izlemesi, Türkiye'de harcama kaynaklı bir vergi uyum sürecinin varlığına işaret etmektedir.

Faiz dışı kamu harcamalarına gelen şoklar reel döviz kurunda değerlenmeye, dış ticaret dengesinde ise bozulmaya neden olmaktadır (Grafik 1). Reel döviz kurundaki değerlenme yaklaşık bir yıllık süreyle devam etmekte, sonrasında ise istatistiki olarak anlamlı olmamakla birlikte reel kurda değer kaybı ortaya çıkmaktadır. Dış ticaret dengesinin kamu harcamalarına gelen şoklara, tahmin ufkunun önemli bir kısmında istatistiksel olarak anlamlı bir tepki verdiği gözlenmektedir. Kamu harcama şokunun ardından dış ticaret dengesi ilk iki çeyrekte belirgin bir bozulma sergilemekte, sonraki dönemde ise iyileşme eğilimine girmektedir.

Kamu harcama şoklarının reel kurda değerlenme ve dış ticaret dengesinde bozulmaya neden olduğu gözlenmekle birlikte, kamu harcamaları, bileşenleri itibarıyla ilgili değişkenler üzerinde farklı etkilere sahip olabilmektedir. Kamu harcamalarının bileşenlerine, özellikle kamu tüketim (ücret ve ücret-dışı) ve yatırım harcamalarına gelen şokların reel kur ve dış ticaret dengesi üzerindeki etkilerini incelemeye yönelik olarak temel modelde yer alan faiz dışı harcama kalemi dışlanıp yerine sırasıyla kamu tüketim ve yatırım harcamalarının koyulması suretiyle model yeniden tahmin edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, kamu harcama bileşenlerine gelen şokların reel kur ve dış ticaret dengesi üzerinde farklı etkilere sahip olduğuna işaret etmektedir. Kamunun tüketim harcamalarına, özellikle ücret-dışı (mal ve hizmet alımları) tüketim harcamalarına gelen şoklar, reel kurda değerlenmeye ve dış ticaret dengesinde bozulmaya neden olurken, kamu yatırım harcamalarına gelen şokların etkisi istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır.

Sonuç olarak, Türkiye'de kamu harcamalarına gelen şokların reel kurda değerlenmeye, dış ticaret dengesinde de bozulmaya yol açtığı, kamu harcamalarının alt kalemlerine gelen şokların ise reel kur ve dış ticaret dengesi üzerinde farklı etkilere sahip olduğu bulunmaktadır. Bu bulgular, cari açığın yüksek seviyelerde seyrettiği ve bunun da önemli finansal risklere neden olabildiği Türkiye ekonomisinde, mali disiplinin cari açık dinamikleri üzerindeki etkisine ve dolayısıyla finansal istikrar için taşıdığı öneme işaret etmektedir. Kamu maliyesi değişkenlerinin kendi aralarındaki ilişkiye bakıldığında, vergi gelirlerinin kamu harcama şoklarından olumlu yönde etkilendiği, bunun da esas olarak kamu harcamalarıyla birlikte artan milli gelirden kaynaklandığı gözlenmektedir. Bunun yanı sıra, kamu harcamalarındaki artışla birlikte bozulan kamu maliyesi dengelerinin hükümetleri vergi artışlarına yönlendirmesinin, Türkiye'de harcama kaynaklı bir vergi uyum sürecinin ortaya çıkmasına yol açtığı görülmektedir.

Kaynakça

Çebi, C., Çulha, A. A. 2013. The Effects of Government Spending Shocks on the Real Exchange Rate and Trade Balance in Turkey. CBRT Working Paper No. 13/37.

